

Vain virkapalveluksessa
käytettäväksi

Suomalainen Sotilaskäsikirja

Julaistu
Suomalaisen Sotilasjoukon
toimesta

VIII

KENTTÄPALVELUS JA
TAKTIikka

E. Durskman
Vain virkapalveluksessa
käytettäväksi

Suomalainen Sotilaskäsikirja

Julaistu
Suomalaisen Sotilasjoukon
toimesta

VIII

KENTTÄPALVELUS JA
TAKTIikka

Handwritten signature or scribble at the top of the page.

Faint, illegible handwritten text or markings in the lower middle section of the page.

Sisällysluettelo.

IV. Kenttäpalvelus.

1. Sotajoukon kokoonpano.

	Sivu
Joukko-osastojen koossapitäminen	8
Esimerkki	11

2. Käskyjen jakelu.

A. Yleistä	14
B. Tilanteen arvosteleminen	16
C. Päätöksen teko	20
D. Käsky, muoto ja sisältö	25
E. Johtajan paikka	30
F. Esikunta	31
G. Johtajan persoonallisuus	34
H. Historiallinen katsaus	40
I. Esimerkki venäläis-japanilaisesta sodasta	42
J. Tannenbergin taistelu	49

3. Tiedot ja ilmoitukset.

A. Tiedot	54
B. Ilmoitukset	59
Ilmoituksen kirjallinen muoto	61
Lyhennyksiä	63
C. Käskyjen ja ilmoitusten lähettämistavat	66
Yksityiset lähetit	66
Viestiasemat	72
Kirjekyyhkkyset	73
Teknilliset keinot	74

4. Partiotiedustelu ja varmistus.

Yleistä	74
A. Partiotiedustelu	75
1. Yleistä	75
Ilmatiedustelu	80

	Sivu
Polkupyöräilijä- ja hiihtäjätiedustelijat	83
Tiedustelujoukkojen lähettäminen	84
Ratsuväen käyttö	84
Tiedustelun tolostien kokoominen	90
Patrullien lähettäminen	91
2. Kaukotiedustelu	94
3. Lähitiedustelu	96
4. Taistelutiedustelu	98
Esimerkki taistelutiedustelun tarpeellisuudesta .	100
Taistelutiedustelu venäläis-japanilaisessa sodassa	101
5. Jalkaväkipatrullit	102
Patrullinjohtaja	103
Patrullit suojeluspalveluksessa	107
Taistelupatrullit	109
Patrulli asemasodassa	117
B. Varmistaminen	121
1. Yleistä	121
Joukkojen järjestelyn peruslauseita	122
Käskyt	124
Esimerkkejä marssikäskyn muodosta	126
a) Etujoukko	128
b) Sivusuojasto	133
c) Jälkijoukko	134
d) Ratsuväen marssivarmistus	135
3. Verhoaminen	136
4. Etuvartiopalvelus	137
a) Yleistä	137
b) Etuvartioalueet	139
c) Etuvartioreservi	141
d) Etuvartiokomppaniat	142
e) Kenttävahdit	143
f) Jalkaväkivartioidet	146
g) Jalkaväkipatrullit etuvartiopalveluksessa .	148
h) Etuvarti ratsuväki	149
i) Ilseenäisen ratsuväen etuvartiopalvelus . .	149
j) Etujoukko- ja etuvartiokäskyt lepäämään	
asetuttaessa	152
Etuvartiopalvelus asemasodassa	157
5. Marssi	159
Marssi sotasilloilla	177

6. Majoitus ja leiriytyminen.

1. Yleistä	179
2. Majoitus	181
3. Leiriytyminen asutulle paikkakunnalle	190
4. Leiri	190
5. Esimerkkejä yllätyksistä joukkojen ollessa majoitettuina	193

7. Maan luonteen merkitys sodankäynnissä.

1. Yleistä	198
2. Tasangot	199
3. Kukkulat	200
4. Laaksot	202
5. Rautatiet ja tiet	203
6. Metsät	205
7. Niityt, nummet, suot	207
8. Kylvetyt alueet	207
9. Vesistöt	207
10. Asumukset	208
11. Kartat	209
12. Karttamerkkien selitykset	211
13. Olkeaan osaaminen	213
14. Luonnokset	215
15. Karttapiirros	217
16. Näköalapiirroksat	218

8. Muonitus.

1. Yleistä	219
2. Muonitusupseeri	221
3. Muonitusaliupseeri	224
4. Ruoka- annokset ja niiden ravintoarvo	224
5. Rautaiset annokset	228
6. Muonitustavat	229
7. Muona- ja rehuvaunut	232
8. Kenttäkeitto	234
9. Leipomokuormasto	234
10. Teurastus	235

9. Ampumavara-täydennys.

1. Yleistä	236
2. Jalkaväen ampumavara-täydennys	237

3. Ratsuväen, konekiväärien, pioniirien y. m. ampu- mavara-täydennys	241
4. Kenttätöykiston ampumavaratäydennys	241

10. Rautatiet.

1. Yleistä	246
2. Kuljetuskyky	249
3. Sotaväen kuljetus	253
4. Lastaussillat	255
5. Rautatienrakennus	256

11. Sairaankantajain ohjesääntö.

A. Sairaankantajain ja apulais-sairaankantajain yleiset tehtävät ja jako	257
Yleistä	257
B. Määräyksiä rauhanaikaista sairaankantajapalvelusta varten	258
C. Ihmisruumiin rakenne	259
1. Kuvaus	259
2. Verenkierto. Valtimot	261
D. Haavoittumiset sodassa. Paine-, suoja- ja tukiside	262
1. Haavoista yleisesti	262
2. Verenvuodot	264
3. Murskaantuminen. Teräaseen aiheuttamat haavat	266
4. Ampumahavat. Luunmurtumiset	267
E. Sairaankantajain ja apulaissairankantajain antama ensi apu äkillisen hengenvaaran sattuessa	269
1. Pelastustapa ja henkiin virvoittaminen	269
Pelastusmenettely erikoisissa tapauksissa	271
Kuoleman merkit	272
F. Ohjeita ja komentoja	273
Sairaankantajain järjestys	273
Etsiminen taistelukentältä	273
Hevosen selästä nostaminen	276
Paareille sijoittaminen	277
Kaataminen paareilla	278
Paarien alaslaskeminen ja kantajien paikanvaihto	278
Esteistä	278

12. Eläinlääkäritoiminta sotajoukossa.

I. Palvelussuhteita	280
II. Hevosenhoito ja ruokinta	284
Hoito	284
Ruokinta	288
III. Tallit	292
Tallipalvelus	292
Tallijärjestys	293
IV. Hevostarkastukset	296
V. Toimenpiteet tarttuvia tauteja vastaan	298
Yleisiä määräyksiä	298
Räkätauti	303
Taudin merkit	303
Toimenpiteet räkätautia vastaan	304
Kapi	311
Taudin merkit	311
Toimenpiteet kapitautia vastaan	311
Tarttuva keuhkokuume eli n. s. hevosin- fluensa	314
Toimenpiteet tarttuvaa keuhkokuumetta eli n. s. hevosinfluensaa vastaan	315
Varsinainen influensa	320
Toimenpiteet varsinaista influensaa vastaan	321
VI. Pernarutto	322
Toimenpiteet pernaruttoa vastaan	323
Vesikauhu	326
Toimenpiteet vesikauhua vastaan	326
VII. Kengitys- ja oppipajat	329
Kengitys	329
Oppipajat	331
Kengitystoimen harjoittamiseen oikeuttavien todistusten jakaminen	332
Suunnitelma opetusta varten kengitys- toimen harjoittamiseen vaaditun todis- tuksen saamiseksi	335
VIII. Raporttienkirjotus ja tiedonantojen laatiminen palvelushevosista sekä ruumiinavauspöytä- kirjojen kirjoittaminen	336

13. Kuormastot.

Yleistä	340
Autot	342
Kuormastojen jaotus	344
Taistelu- ja suuret kuormastot	344
Armeijakunnau kuormastot	349
Ampumavara-, muona- ja muut kuormastot	350
Esimerkkejä	354

14. Yhteys taaksepäin (Etappilaitos).

Yleistä	358
Etappitehtävät	360
Etappi-tarkastusvirasto	370
Etappi- ja asemakomandantuurit	371
Etappivirkamiesten kosvatus	373
Etappiteiden suojeleminen	373
Armeijan etenemineu etappitoimiseen	376
1. Armeijan muonitus	376
2. R. D:n etenemiskäsky	384
3. Armeijan etenemiskäsky	388
4. 2. R. D:n Muonitustoimet	390
5. A. K:n etenemiskäsky	393
6. A. K:n intendentin toiminta	396

B. Eri aselajien taktiikka.**2. Konekivääritaktiikka.**

Konekiväärin kehitys	422
Yleinen käytäntö	426
Taistelu.	428
Johtaminen taistelussa	432
Hyökkäys	435
Vaunujen johtaminen	439
Takaa-ajo ja peräytyminen	440
Puolustus	443
Kylä- ja metsätaistelut, etuvartio	448
Nykyaikainen asemasota	450

F. Takaa-ajo	452
Takaa-ajo Waterloon taistelun jälkeen	455
Masurin talvitaistelu	458

G. Taistelun keskeyttäminen.	469
---	-----

H. Peräytyminen.	472
---------------------------------	-----

I. Taistelu erikoisissa olosuhteissa.

1. Paikkakuntataistelu	475
Yleistä	475
Hyökkäys	480
Puolustus	480
2. Metsätaistelu	481
Yleistä	481
Puolustus	484
Hyökkäys	487
3. Yötaistelut	489
Ohjeita yöharjoituksia varten	498
Korvan ja silmän totuttaminen	498
Oikeaan osaaminenyöllä	500
Valmistukset	502
Tiedustelu	503
Eteneminen. Levittäytyminen. Kehittäytyminen.	
Johto	504
Joukkojen eteneminen	505
Puolustus	510
Yötaistelut nyhyaikaisessa asemasodassa	511
4. Taistelu kapeista paikoista	511
5. Taistelu jokilinjoista	515
6. Vuoristosota	522
7. Maihinnousu	525
8. Pikku sota	529
Esimerkkejä Suomen sodasta 1808—09	533
Rothin ja Spooftin sissitoiminta	533
Taistelut Ahvenanmaalla	535
Olli Tiaisen toiminta	536
9. Rajavartiosto	537
10. Taistelu linnoituksista	539

A. Yleistä.

1. Strateegia ja taktiikka	545
2. Strateegia	546
1. Sodane yleensä	546
2. Sotakyvystä ja sen perusteista	548
3. Sotavoimista ja taisteluvälineistä	551
4. Sotavaimien strateginen käyttö	556
Ratsuväki	567
Yleistä	567